

ЗАТВЕРДЮЮ

Ректор Державного університету
«Житомирська політехніка»,

Віктор ЄВДОКИМОВ

«25» 09 2025 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кучменка Віталія Олександровича на тему «Євроінтеграційні імперативи трансформації державного управління антитерористичною безпекою України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління в сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

Науковий рівень дисертаційної роботи Кучменка Віталія Олександровича на тему «Євроінтеграційні імперативи трансформації державного управління антитерористичною безпекою України» відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», а також науковому паспорту спеціальності 25.00.05 – державне управління в сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Робота містить нові теоретико-методологічні положення та практичні розробки, які в сукупності вирішують наукову проблему, що полягає у обґрунтуванні теоретичних, методологічних та організаційних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо трансформації державного управління антитерористичною безпекою в умовах євроінтеграційних процесів.

Актуальність теми дослідження зумовлена докорінною зміною безпекового середовища України в умовах повномасштабної збройної агресії росії, що супроводжується активним застосуванням терористичних методів ведення війни, гібридних загроз, диверсійної діяльності та кібератак. За таких умов антитерористична безпека набуває системоутворювального значення для забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності та стійкості держави.

Євроінтеграційний курс України, закріплений у Конституції та підтверджений набуттям статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу, висуває нові імперативи до трансформації системи державного управління у сфері безпеки. Йдеться про необхідність адаптації національних інституцій, механізмів координації, правового регулювання та управлінських практик до

стандартів і підходів ЄС у сфері протидії тероризму, управління кризами, захисту критичної інфраструктури, обміну розвідувальною інформацією та міжвідомчої взаємодії. Водночас чинна система державного управління антитерористичною безпекою України характеризується фрагментарністю нормативно-правового забезпечення, недостатньою інституційною узгодженістю суб'єктів безпекового сектору, обмеженою інтеграцією європейських практик превенції тероризму та управління ризиками. Це обумовлює потребу в науковому осмисленні євроінтеграційних імперативів як факторів системної трансформації державного управління антитерористичною безпекою.

Таким чином, наукове дослідження євроінтеграційних імперативів трансформації державного управління антитерористичною безпекою України є своєчасним, теоретично значущим і практично необхідним для підвищення ефективності державної політики у сфері національної безпеки та забезпечення сталого європейського розвитку України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики науково-дослідницьких робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за темами «Забезпечення економічної безпеки територіальних виробничих комплексів» (номер державної реєстрації 0120U103443); «Інноваційні механізми публічного управління та адміністрування» (номер державної реєстрації 0121U111051); «Розвиток методології та інструментів судової економічної експертизи для оцінки економічних збитків» (номер державної реєстрації 0125U001630); «Розробка інструментів державного фінансового аудиту та державного експортного контролю» (номер державної реєстрації 0125U002795).

Наукову новизну отриманих результатів науковими положеннями, які розвивають теоретико-методологічні засади державного управління.

вперше:

- систематизовано та кластеризовано сучасні теорії тероризму за п'ятьма основними вимірами із застосуванням принципів інтердисциплінарності, дуальності тероризму й контртероризму, контекстуальної релевантності, що дозволило створити комплексну пояснювальну модель тероризму як динамічного суспільного феномену;

- розроблено комплексний міжнародно-правовий механізм державного управління антитерористичною безпекою в умовах інтеграції України до європейського безпекового простору, який ґрунтується на ключових напрямках міжнародної співпраці з інституціями протидії тероризму та фінансуванню тероризму, а також на взаємодії з правоохоронними, розвідувальними, військовими та

фінансовими суб'єктами протидії тероризму країн-членів ЄС та включає: вихідні положення; об'єктні характеристики взаємодії та суб'єктний склад; напрями розвитку з Євроюстом та Європолем;

- обґрунтовано багатоваріативний підхід до реалізації напрямів трансформації державного управління антитерористичною безпекою України в умовах євроінтеграційних процесів, що ґрунтується на вивченні зарубіжного досвіду країн-членів ЄС та передбачає виокремлення таких основних напрямів безпекової діяльності: розвідувальної; слідчої, оперативної, штурмової діяльності; протидії фінансуванню тероризму;

удосконалено:

- типологію тероризму, що охоплює такі класифікаційні ознаки: за критерієм суб'єкта терористичної діяльності – державний та антидержавний; за критерієм мотивації – політичний і неполітичний; за тактикою злочинця – регресивний, оборонний і наступальний; за програмними цілями терористичних організацій – прямий каузальний, непрямий каузальний і пропагандистський; за територіальним поділом – внутрішньодержавний, міжнародний і сепаратистський; за напрямом терористичної дії – екологічний, кібертероризм, псевдопартійний, міський партизанський, небулярний (фанатичний), мафіозний, хаотичний, організована злочинність і релігійний; за методами протидії – політичний, військовий, варіативний; з точки зору об'єкта нападу – вибірковий і систематичний; за ознакою здійснення – політичний, кримінальний, психологічний, військовий;

- модель нормативно-правового узгодження відсутності конституційного закріплення «антитерористичного режиму» шляхом формування спеціального правового механізму для забезпечення легітимності застосування спеціальних заходів протидії тероризму без запровадження воєнного стану та відповідність міжнародним стандартам у сфері захисту прав людини;

- комплексну методологію державного управління антитерористичною безпекою в умовах євроінтеграції, яка на відміну від існуючих підходів системно поєднує класичні методи державного управління з євроінтеграційними вимогами та передбачає функціональну диференціацію суб'єктів реалізації за дев'ятьма напрямками;

- модель реформування системи координації антитерористичної діяльності через трансформацію Антитерористичного центру при СБУ з вертикально-ієрархічної структури радянського типу в горизонтальну міжвідомчу платформу за аналогією з європейським комітетом COSI або механізмом IPCR;

набули подальшого розвитку:

- обґрунтування, що сучасна архітектура кризового реагування ЄС, сформована в процесі еволюції від Маастрихтського до Лісабонського договорів, базується на трирівневій системі управління й забезпечує ефективну вертикальну та горизонтальну координацію дій суб'єктів безпекової політики, а ключовим інструментом її адаптивності визначено механізм Інтегрованого політичного реагування на кризи (IPCR);

- ідентифікація напрямів становлення та розвитку наукового знання у сфері антитерористичної безпеки, що ґрунтується на застосуванні бібліометричного аналізу досліджень з питань протидії тероризму, у результаті чого встановлено: широкий спектр дослідницьких напрямів вивчення тероризму, які охоплюють різні предметні галузі та наукові дисципліни; лідерські позиції США та Великої Британії у дослідженнях проблематики тероризму, що зумовлено наявністю активних наукових центрів і провідних університетів, які спеціалізуються на цій тематиці; ключову роль мультидисциплінарного підходу та міжнародного наукового співробітництва у забезпеченні ефективної протидії тероризму та розробці комплексних стратегій реагування на відповідні загрози;

- напрями трансформації національної системи антитерористичної безпеки в умовах еволюції загроз – від локального екстремізму до повномасштабного державного тероризму рф, що дозволило аргументувати необхідність концептуального переходу від традиційної правоохоронної моделі до інтегрованої системи національної оборони, зорієнтованої на комплексну протидію гібридним загрозам;

- обґрунтування, що ефективність нової безпекової архітектури ЄС забезпечується законодавчою синергією Директиви (ЄС) 2022/2557 про стійкість критичних суб'єктів, Директиви (ЄС) 2022/2555 про кібербезпеку та Регламенту (ЄС) 2022/2065 про цифрові послуги, базується на автоматичній кроссекторальній взаємодії та функціонуванні транскордонних механізмів реагування, зокрема EU-CyCLONe, тоді як для України імплементація відповідних європейських стандартів, започаткована прийняттям Закону України № 1882-IX, у поєднанні з унікальним національним досвідом трирівневого фізичного захисту енергетичної інфраструктури, виступає стратегічною основою формування сучасної системи оборони та повоєнного відновлення відповідно до принципу «відбудувати краще»;

- правова оцінка кримінальних кодексів країн-членів ЄС (Іспанія, Італія, Франція, Німеччина), що дало змогу виокремити їх спільні (криміналізація злочинів, які пов'язані із тероризмом, при чому покаранню підлягають злочини, які власне пов'язанні із діяльністю терористичних організацій та здійсненням терористичних актів, так і злочинів які скоєнні для їх забезпечення, зокрема фінансування, сприяння, підбурювання) та відмінні риси.

Практичне значення одержаних результатів полягає в удосконаленні державного управління антитерористичною безпекою в умовах євроінтеграції, можуть бути використані в практичній діяльності органів державної влади, правоохоронних органів та безпекових інституцій у межах їхніх повноважень, визначених законодавством, можуть використовуватися на практиці органами державної влади, правоохоронними органами та безпековими інституціями у межах їхніх повноважень, визначених законодавством.

Основні теоретичні та методологічні положення дослідження доведені до рівня конкретних розробок, які придатні для використання суб'єктами державного управління та закладами вищої освіти.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційної роботи оприлюднені автором на 10 міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Повнота опублікування результатів дослідження. Основні положення наукових розробок, отриманих здобувачем, опубліковано у 44 наукових працях, із них: 2 монографії; 21 стаття у наукових фахових виданнях України; 8 – статей у наукометричних базах Scopus, Web of Science; 3 статті в інших наукових виданнях; 10 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Вищенаведені праці у повній мірі відображають основні результати дисертації відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою КМУ №1197 від 17 листопада 2021 року.

Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Вплив COVID-19 на національну безпеку, соціально-економічне середовище країни та здоров'я населення : *монографія* / за заг. ред. А.В. Височиної, Н. Є. Летунівської. – Суми : СумДУ, 2022. – 529 с.

2. Протидія фінансуванню тероризму в системі управління національною безпекою України: *монографія* / За загальною редакцією В.В. Євдокимова, Д.О. Грицишена. – Житомир: Видавничий дім «Бук-Друк», 2023. 232 с.

Статті, які опубліковані у наукових виданнях, що індексуються в наукометричних базах Scopus/ Web of Science

3. Batrachenko T., Lehan I., Kuchmenko V., Kovalchuk V., Mazurenko O. Cybercrime in the context of the digital age: analysis of threats, legal challenges and strategies. *Multidisciplinary Science Journal*. 2024. Vol. 6. 2024ss0212. URL: <https://malque.pub/ojs/index.php/msj/article/view/1860/1057> **(Scopus)**
4. Dzhyhora O., Kuchmenko V., Salamakha I., Serohina N., Savitskyi V. The Role of Defense Forces in Ensuring National Military Potential: A Comparative Analysis of Countries. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69 (1). Pp. 725-734 **(Scopus)**
5. Kryshchanovych M., Lyubomudrova N., Bondar H., Motornyy V., Kuchmenko V. An Intelligent Multi-Stage Model for Countering the Impact of Disinformation on the Cybersecurity System. *Ingénierie des Systèmes d'Information*. 2023. Vol. 28 (1). Pp. 41-47 **(Scopus)**
6. Dzhyhora O., Kuchmenko V., Kovalchuk V., Melnyk V., Hrab M. The role of international institutions in stabilising the global legal order: Assessing impact and effectiveness. *Multidisciplinary Reviews*, 2024. Vol. 7(10), 20242747. URL: <https://malque.pub/ojs/index.php/mr/article/view/3840/1985> **(Scopus)**
7. Kuchmenko V., Biloshytskyi O., Hovda R., Shevchenko S. Sokha, S. The Role of the Prosecutor's Office in Legal Relations: Analysis of Functions and Impact on the Judicial System. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69 (Special Issue). Pp. 53-60 **(Scopus)**
8. Rohozian Y., Hrechana S., Kuzmenko O., Derzhak N., Kuchmenko V., Plietnov M. Sustainable Development Management of Local Territories in the Eastern Ukraine in Conditions of Military Conflict: Identification Criteria. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9 (3). Pp. 425-442 **(Scopus, Web of Science)**
9. Vasylchyshyn, O., Storozhenko, L., Babkova, T., Kuchmenko, V., Kovalchuk, V. Social media as a factor in the transformation of public administration, justice and legality. *Multidisciplinary Reviews*. 2024. Vol. 7. 2024spe039. URL: <https://malque.pub/ojs/index.php/mr/article/view/3829/1714> **(Scopus)**
10. Свірко С., Власюк Т., Довгалик В., Кучменко В., Тростенюк Т. Розвиток міжнародних бюджетних принципів в умовах сучасних світових суспільних трендів: безпекова, стратегічна та інформаційна детермінанти. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Вип. 2(55). С. 299–316 **(Scopus, Web of Science)**

Статті, які опубліковані у наукових фахових виданнях України

11. Кучменко В.О., Козловська Л.Ф. Роль громадянського суспільства у забезпеченні національної безпеки під час збройного конфлікту. *Національні інтереси України*. 2025. Вип. 8(13). С. 915-923.

12. Kuchmenko V. Assessment of Ukraine's counterterrorism security based on the Global Terrorism Index. *Public Policy and Accounting*. 2025. №1(11). Pp. 56–63.

13. Кучменко В.О. Правовий механізм державного управління антитерористичною безпекою України в умовах Євроінтеграції. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. №2(112). С. 206–217.

14. Кучменко В.О. Інституційна структура безпекового простору Європейського Союзу в умовах розширення. *Держава та регіони*. Серія: «Публічне управління та адміністрування» 2025. №2. С. 158-166.

15. Слюсар В., Кучменко В., Оксютів М., Слюсар М., Коршак В. Гносеологічний потенціал сучасних соціально-психологічних теорій тероризму та контртероризму. *Society and Security*. 2025. № 4 (10). С. 64–70.

16. Кучменко В.О. Оцінка антитерористичної безпеки країн-членів Європейського Союзу. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Науковий журнал 2025. Вип. 45. С. 316-327.

17. Кучменко В.О. Система протидії тероризму в Європейському Союзі як основа трансформації державного управління антитерористичною безпекою України. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Науковий журнал 2025. Вип. 46. С. 276-285.

18. Кучменко В.О., Єнічев М.І. Місце інформаційної безпеки як важливої складової національної безпеки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2024. Том 35(74) № 4. С.159-163.

19. Кучменко В.О., Чупахіна Н.Ю. Механізми підвищення довіри громадян до інститутів публічної влади в умовах війни. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. Вип. 9(17). С.673-681.

20. Кучменко В.О., Ковальчук В.В. Проблеми протидій міжнародному тероризму як об'єкт наукових досліджень: розвиток публікаційної активності. *Society and Seciruty*. 2024. № 1(2). С. 46-58.

21. Кучменко В.О., Бондаренко О.В. Забезпечення національної безпеки як основна функція держави. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024. Вип. 41. С. 184-187.

22. Свірко С., Довгалюк В., Кучменко В., Тростенюк Т., Сидоренко О. Організація залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги у сфері оборони. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2024. №1(32). С. 253-275.

23. Свірко С.В., Довгалюк В.В., Кучменко В.О., Тростенюк Т.М. Військові бюджети країни G20: структура та напрями удосконалення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. Вип. 2 (108). С.65-77.

24. Svirko S., Dyka O., Dovgalyuk V., Ksendzuk V., Kuchmenko V., Trostenyuk T. Public budget security administration: development of primary mechanisms. *Public Policy and Accounting*. 2024. Vol. 2(10). Pp. 18–32.

25. Кучменко В.О., Тишкул Я.А. Оцінка сучасного стану національної безпеки України. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2024. Вип. 4. С. 25-30.

26. Кучменко В.О., Безбах Р.В. Історичні особливості розвитку державної служби в Україні. *Наукові праці МАУП*. Політичні науки та публічне управління. 2023. № 2(68). С. 88-93.

27. Кучменко В.О., Яцкулинець Т.М. Основи діджиталізації в публічному управлінні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. Том 34 (73) № 4. С.70-75.

28. Кучменко В., Шляхов М. Огляд особливостей сучасного розвитку публічного управління в Україні. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування» 2023. № 4. С. 104-109.

29. Кучменко В.О., Фесенко П.В. Вплив конфлікту інтересів на розвиток державної служби в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Політичні науки та публічне управління. 2023. Вип. 3(69). С. 85-90.

30. Кучменко В., Булдиркаєва А. Лідерство на державній службі. *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2023. №2. С. 50-55.

31. Ахромкін Є. М., Кучменко В. О., Заблодська Д. В. Оцінка прозорості та відкритості українських міст. *Часопис економічних реформ*. 2022. № 3(47). С. 6–13.

Статті, які опубліковані в інших наукових виданнях

32. Dzhyhora O., Kuchmenko V., Kovalchuk V., Melnyk V., Hrab M. The Influence and Effectiveness of the Activities of International Organizations in the Formation, Provision and Strengthening of the World Legal Order. *Journal of Law and Sustainable Development*. 2023. № 11(11). e2004. URL:: <https://ojs.journalsdg.org/jlss/article/view/2004/830>.

33. Кучменко В., Ватульєв М. Цифрова трансформація публічного управління в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2025. Вип. 4 (135). URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-4-135-14>.

34. Gricishen D.O., Kuchmenko V.O., Zablodska D.V. Economic security of the region in the context of its positioning. *Economics and law. Section «Economics»: Socio-economic Problems of Regional Development. Economics and Law*. 2021. № 4(63). Pp. 94-100

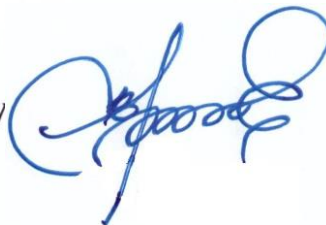
Загальний висновок. Дисертаційна робота Кучменка Віталія Олександровича на тему «Євроінтеграційні імперативи трансформації державного управління антитерористичною безпекою України» є завершеною науковою працею, яка містить здобуті особисто автором результати вирішення теоретичних та методологічних проблем, має наукову цінність і прикладне значення та повністю відповідає кваліфікаційним вимогам спеціальності 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Дисертаційна робота за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням відповідає вимогам пунктів 7, 8, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ від 17.11.2021 р. № 1197, та Паспорту спеціальності 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Рекомендовано прийняти до захисту дисертаційну роботу Кучменка Віталія Олександровича на тему «Євроінтеграційні імперативи трансформації державного управління антитерористичною безпекою України».

Рецензенти:

д.держ.упр., д.е.н., проф.,
ректор Державного університету
«Житомирська політехніка»

Віктор ЄВДОКИМОВ

д.держ.упр., проф.,
професор кафедри національної
безпеки, публічного управління та
адміністрування

Андрій АНТОНОВ

д.е.н., доц.
доцент кафедри національної безпеки,
публічного управління та
адміністрування

Анатолій ДИКИЙ